

Ümummilliliderin təhsil islahatları

Təmali hələ XIX əsrin sonlarında “Realnı” və “Üsuli –Cədid” məktəbləri ilə qoyulan təhsil sistemi sonrakı illərdə daha da inkişaf etdirilərək müasir səviyyəyə çatdırılıb. Əgər 70-80-ci illərdə yaranan zəngin təhsil ənənələri olmasaydı, bu gün ən qabaqcıl ölkələrdəki təhsil sistemləri ilə rəqabətə gire bilirdikmi? Əsla, yox! Bu uğurlar isə 30 ildən artıq bir müddətdə Azərbaycana rəhbərlik edən mahir siyasətçi Heydər Əliyevin müstəsna xidmətlərinin məhsuludur. Onun Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövr zəngin tariximizin ən parlaq səhifələrindən olmaqla, bütöv bir epoxadır– tariximizin Heydər Əliyev epoxası.

Zaman insanları daim sınağa çəkir, bərkə-boşa salır. Heydər Əliyevin yüksək dövlət vəzifələrindən müvəqqəti uzaqlaşdırılması onun başladığı və uzun illər boyu həyata keçirdiyi quruculuq işlərinin dayanması ilə nəticələndi. Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra təbii şəkildə meydana çıxan çətinliklər həyatın bütün sahələrində olduğu kimi, təhsilə də öz mənfi təsirini göstərməyə bilməzdi. Səksəninci illərin sonları, 90-cı illərin əvvəllərində respublikada həyat bir növ donmuşdu. Bu, bir tərəfdən yaranan tarixi situasiya ilə bağlı idisə, digər tərəfdən ölkəni idarə edən insanların mövcud şəraitdən baş çıxara bilməməsi səriştəsizliyi və təcrübəsizliyi ilə əlaqədar idi. İllər boyu ağır zəhmət bahasına əldə olunan nailiyyətlər, milli-mənəvi dəyərlər bir göz qırpmında yoxa çıxdı. Cəmiyyətdə elmə, təhsilə maraq azaldı. Mədəniyyətimizi, təhsilimizi ayaq üstə saxlayan ümumbəşəri, dünyəvi dayaq sındırıldı. Nəticədə Azərbaycan cəmiyyəti dünyada gedən mübarək proseslərdən təcrid edilərək tənəzzülə yuvarlandı.

Ən dəhşətli bu idi ki, həmin dövrün üzündən rəhbərləri dialektik qanunla-

rın tam ziddinə olaraq, səriştəsizlikləri ucbatından gələcəyi deyil, keçmişini idealizə edir, tarixin təkərini geri fırlatmağa çalışırdılar. Onların bu “donkixotluğu” ona gətirib çıxartdı ki, təhsil sistemi millətini sevməyən vətənpərvərlər tərbiyə etmək kimi missiyasından məhrum olundu, bunun yerini isə yabancıl mədəniyyətlər, xalqın əxlaq tərzinə zidd mənəviyyatlar tutdu.

Yeri gəlmişkən, bu gün ölkəmizin az qala bütün dini konfessiyalar, say-sız-hesabsız təriqətlər və sektalar üçün poliqona çevrilməsi səbəblərini də məhz o illərdə atılan səhv addımların izində axtarmaq lazım gəlir. Nə yaxşı ki, cəmiyyəti getdikcə dərinləşən tənəzzüldən xilas etmək üçün tale dövlətin idarəetmə sükanını yenidən xilaskarlıq missiyası yerinə yetirməyə yeganə qadın ola biləcək tarixi şəxsiyyətə – Heydər Əliyevə həvalə etdi.

Kim nə deyirsə-desin, tarixdə şəxsiyyətlərin rolu danılmazdır. Materialist dünyagörüşünün əksinə olaraq tarixi bəzən şəxsiyyətlər yaradırlar. Elə böyük insanlar, şəxsiyyətlər yetişir ki, onlar tarix səhnəsindən çıxaraq nəinki təkə bir xalqın, bir millətin, bütövlükdə, bəşə-

riyyətin aparıcısına, tarixin hərəketverici qüvvəsinə çevrilə bilirlər. Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə qayıdışı, XX əsrin sonunda öz xilaskarlıq missiyasını yerinə yetirməsi nəinki ölkəmizi böhran və depressiya girdabına yuvarlanmaqdan xilas etdi, həm də onun dünya birliyinə inteqrasiyasını təmin etdi. Və bu minvalla ölkədə həyat öz məcrasına düşdü, ictimai-siyasi sabitlik bərqərar olundu, elmin, təhsilin, mədəniyyətin inkişafı başlandı. Həmin dövrdə təhsil milli tərəqqinin aparıcı amilinə çevirmək üçün ciddi islahatlara ehtiyac duyuldu. Bu cəhanşümlü missiyayı da yerinə yetirməyi Heydər Əliyev böyük cəsarətlə öz üzərinə götürdü.

Beləliklə, 1993-cü ilin ikinci yarısından başlayaraq, Azərbaycan təhsilinin qarşısında yeni üfüqlər açıldı. Təhsil sistemi həm struktur, həm də məzmun etibarilə yeniləşməyə başladı. Yeni pedaqoji təfəkkür özü ilə təzə ab-hava gətirdi. Təhsilə yeniləşmiş münasibətin səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri də insan amilinin qabardılması, önə çəkilməsi oldu. Nəticədə isə müstəqil düşüncə qabiliyyətinə malik, milli, mənəvi, əxlaqi dəyərləri özündə təcəssüm etdirən əsl vətənpərvərlər yetişdirilməyə başlandı. 1999-cu ildə Heydər Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə hazırlanan “Təhsil sahəsində islahatın Dövlət Proqramı” həm məzmun, həm də formaca daha mükəmməl, daha mübarək və daha səmərəli təhsil sistemi yaratmaq yolunda atılan yeni addım oldu. Heydər Əliyevin imzaladığı “Təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi barədə” Fərman da məhz bu reallıqdan irəliləyən və çox vaxtında

atılan addım oldu. Həmin fərmanda keyfiyyət məsələsinə xüsusi yer ayrılmış, keyfiyyət nəzarətinin müasir mexanizminin hazırlanması bir vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdu. 2001–2002-ci dər ilinin “Təhsildə keyfiyyət ili” kimi şərtləndirilməsi də həmin zərurətdən irəliləmişdi.

Heydər Əliyevin ən böyük xidmətlərindən biri də milli hərbi kadrların yetişdirilməsi sahəsində göstərdiyi tarixi səylərdir. Onun şəxsi təşəbbüsü və bilavasitə iştirakı ilə respublikamızda ilk orta və ali hərbi təhsil sistemi yaradıldı. Bundan başqa, Azərbaycanlı gənclər sistemli şəkildə Sovet İttifaqının başqa respublikalarında təhsil almaq üçün ali hərbi məktəblərə göndərildi. Heydər Əliyevin bu sahədəki siyasətinin mahiyyətinə və əhəmiyyətinə zamanında yetərincə qiymət verilmirdi. Yalnız müstəqillik əldə olunanndan, Qarabağ hadisələri baş verdikdən sonra bu müdrik dövlət rəhbərinin nə qədər uzaq-

gören olduğu dərk edildi. Və qururverici haldır ki, bu gün Azərbaycanın milli ordusuna rəhbərlik edən yüksək rütbəli zabit heyətinin əksəriyyəti ulu öndər Heydər Əliyevin yaratdığı həmin məktəblərin yetirmələridir.

Təhsilimizin bu gününü nəzərdən keçirərkən reallıqlar tam əminliklə deməyə əsas verir ki, ümummillilider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə təhsil sahəsində həyata keçirilən köklü islahatların məqsədi təkə hertərəfli biliyə və savada malik insanlar yetişdirmək deyil, həm də müstəqil, demokratik, açıq cəmiyyət quruculuğu işində fəal iştirak edən, Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyasını daha da dərinləşdirməyə qadir olan şəxsiyyətlər tərbiyə etməkdir. Çünki adi vətəndaşlardan tutmuş prezidentlərədək hamı təhsil ocağının məhsuludur.